

ΤΑ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Θα ήθελα να πω στους δημοτικιστές και αναγνώστες του «Νουμά», πώς το νέο βιβλίο του Σκληρού, είναι ένα έργο μεγάλης αξίας. Οι δημοτικιστές, που γνωρίζουν το συγγραφέα από το «Κοινωνικό μας Ζήτημα», δε χρειάζονται βέβαια συστάσεις για να διαβάσουν και τα «Σύγχρονα προβλήματα του Ελληνισμού». Όσοι όμως δεν είχαν ικανοποιηθεί από το πρώτο βιβλίο του Σκληρού, που είτανε προπαγανδιστικό, εκλαϊκευτικό, και είχε σκοπό να μπάζει τους Έλληνες στο σοσιαλισμό, θα ικανοποιηθούν από το νέο, που εξηγεί την Ελληνική Φυλή και την κοινωνική της σύσταση.

Τα «Σύγχρονα προβλήματα του Ελληνισμού» είναι γραμμένα μάλλον για διανοούμενους και θα πρέπει να διαβαστούν απ' όλους τους γραμματισμένους του έθνους. Α δε συζητηθούν, α δε γίνουν το θέμα της μέρας στον κύκλο των φωτισμένων, α δεν απασχολήσουν για βδομάδες όλους τους μορφωμένους χρονογράφους του καθημερινού τύπου, θάναυ σημαδι απελπιστικό για την τωρινή εποχή, που την πιστεύουμε για ζωτική εποχή αναδημιουργίας. Ένα βιβλίο που έρχεται και θίγει, ανακινεί, αναλύει τα πιο παλαιά, δύσκολα, σκοτεινά ζητήματα του νεοελληνικού έθνους και τα βγάζει στ' φως, πρέπει να χαιρετιστεί σαν μια ανατολή ηλιου ύστερα από σκότος και σύγχυση δι' αιώνων χρόνων: Στο νέο βιβλίο του Σκληρού βλέπουμε την πρώτη αλήθινή, ρεαλιστική ιστορία του Ελληνικού Έθνους, και στο Σκληρό τον οδηγό προς μια νέα Ελλάδα, συγχρονισμένη με την άλλη πολιτισμένη ανθρωπότητα.

Θα παραδέσουμε — χωρίς μ' αυτό να θέλουμε να κάνουμε ζητιανή του βιβλίου — ένα από τα μεγάλα ποτερήματά του επίσης θα προσπαθήσουμε να πραγματοποιήσουμε μια παρεξήγηση κάποιων σκέψεων του συγγραφέα, που μπορούσε να προέλθει από ένα βιαστικό διάβασμα του βιβλίου.

Στις εισηγητικές σελίδες, όπου ο Σκληρός εξηγεί τη θεωρία του «πάντα ρεΐ», και το πώς εξελίσσονται οι κοινωνίες, προσθέτει, μ'ς φαίνεται, κάτι νεότερο στις γνώμες του Έγγελ και του Μάρξ. Μ'ς λέει (σελ. 14) πώς η θεωρία του Μάρξ ισχύει μόνο για την υλική ζωή μ'ς κοινωνίας, κ' επομένως δε μπορούμε να εξηγήσουμε την κοινωνική σύσταση της ελληνικής κοινωνίας — που την παραμόρφωσαν πολλά βίαια έξωτοιικά γεγονότα — μονάχι με τη ματεριαλιστική αντίληψη της ιστορίας.

Ας θα εξετάσουμε εδώ αν η παρατήρηση αυτή του Σκληρού είναι ορθή ή όχι, θέλουμε όμως να τονίσουμε, πώς αν το βιβλίο του μεταρραστεί σε ξένες γλώσσες, οι σκευοί του Μαρξισμού θα βοούν πολλές σκέψεις ποιοτειοποιημένες, που πιθανόν να τις αναγνωρίσουν αΐεις για να συμπληρώσουν μεοικές τουποούες του μαρξιστικού κάστρου. Έτσι ο Σκληρός με το βιβλίο του αυτή, ξεπερνά τους κύκλους της ελληνικής σκέψης και την μπαίνει στην επιστημονική συζήτηση των κοινωαίων σοφών του κόσμου, που δεν ξεόουμε αν το κατοώθωσαν, ως τώρα πολλοί καθηγητές του Πανεπιστημίου μ'ς.

Φανταστήτε λοιπόν πόσο πρωτότυπη, πολύτιμη και δημιουργική πρέπει να είναι η εργασία του Σκληρού.

έκει που είναι υποχρεωμένος να δώσει εξήγησες δικές του για όλα τα άναποδα φαινόμενα της Έλληνικής Κοινωνίας, (φυλετικές, ιστορικές και κοινωνιολογικές συνθήκες του ελληνισμού), που δε μετριούνται με το μαρξιστικόν πήχυ.

Το άλλο σημείο του βιβλίου, που μπορεί να παρεξηγηθεί για θανάσιμο μειονέκτημα, είναι εκεί όπου (σελ. 114) ο Σκληρός, μιλώντας για το Βενιζέλο, γράφει ότι δεν ενδιαφέρει τη ζωή αν εκείνοι οι πολιτικοί που κάνουν τον κόσμο να προοδεύει, είναι ανήθικοι άνθρωποι.

Αυτό μπορεί να περάσει σ' μια άπολογία τής ανηθικότητας, (όπως και άλλες σελίδες του βιβλίου σαν άπολογία της βενιζελικής δικτατορίας).

Παραπέμπουμε, όσους θα υπέδεταν ένα τέτοιο πράμα, στη σελίδα 43, όπου ο Σκληρός αποδίδει την καθαρμαονία της Έλληνικής κοινωνίας στη «θεοποίηση» που έκανε αυτή «του νοητικού παράγοντος» και στην «ερεμφρόνηση» των ηθικών αρχών. Έκει ο Σκληρός χτυπά με άνανάχτηση τους «καπάτους» και «έπιτηδέους» κ' είναι αδύνατο να θέλει να δημιουργήσει νέους, δίνοντας συχωροχάρτι στην πολιτική ανηθικότητα.

Κατά τη γνώμη μ'ς, ο ανήθικος πολιτικός μπορεί να όφελει την κοινωνία όταν οι πράξες του δεν είναι όπισθοδρομικές, μα ποιός μ'ς έγγρατάι — αφού δεν πιστεύει σε αρχές — πώς δε θα βγει να ρίξει σήμερα πίσω ό,τι έσπρωχνε έμπρος χτές; Τότες, η επιστήμη, όπως και η ζωή, θα έχουν να υποφέρουν από τους τέτοιους ανθρώπους.

Ο Σκληρός, είμαστε βέβαιοι, θέλησε να επανέσει το Βενιζέλο, μόνο σ' όσα σημεία έπιτρέπεται να τον επανέσει ένας σοσιαλιστής. Ας μην κρίνουμε ένα βιβλίο ηθικό — όπως πρέπει να είναι κάθε σοσιαλιστικό βιβλίο, — βιβλίο βαθύ, φωτεινό, άμερόληπτο, γεμάτο ένθουσιασμό και πόθο για τη βελτίωση της ζωής, με το μέτρο της τοπικής κομματικής συμπάθειας ή αντίπαθειας. Τα «Σύγχρονα προβλήματα του Ελληνισμού» έχουν τόσα υπέροχα ποτερήματα, που δεν είναι δυνατό να εκαιδεινιστεί ή ευεργετική τους επίδραση από τα τυχόν ελαττώματά του.

N. ΓΙΑΝΝΙΟΣ

ΣΗΜ. του ΝΟΥΜΑ: — Ο Γιαννιός ζήτησε να ευστήσει το βιβλίο του Σκληρού στους δημοτικιστές και μετ' το δεχτήκαμα, αν κ' οι δημοτικιστές, και γενικά οι άναγνώστες του «Νουμά», είναι σε θέση να έχτιμήσουν και δίχως σύσταση το βιβλίο του Σκληρού, όπως κι ο Σκληρός το άπόδειξε πώς είναι σε θέση να νιώσει και να έχτιμήσει την αντίληψη και τη δράση των δημοτικιστών. Ας είναι. Μ' όλο το κακομεταχείρισμα που μ'ς έκανε με την εφημερίδα του ο Γιαννιός, του άνοίγουμε τις στήλες μ'ς, άφροντάς τον να γράφει ό,τι θέλει, και διαφωνώντας μόνο ριζικά μαζί του στις περικοπές που βάζει για τον κ. Βενιζέλο, ματ' έγουμε τη γνώμη, και το τονίζουμε, πώς πρέπει κανείς να διαβάσει ολάκερο το βιβλίο για να βρει το ήνο που έτσι ή άλλως κρινεται η σημερινή πολιτική. Όστόσο έμεις οι κοινοί άνθρωποι, άδιαφορώντας αν τούτο ή εκείνο το συμπέρασμα βγαίνει από το βιβλίο του Σκληρού, έγουμε την άπλότητα να πιστεύουμε πώς στους ηθικούς σκοπούς ταιριάζουνε μόνο ηθικά μέσα. Η ανηθικότητα με καμία έπιτυχία δε δικαιολογείται.